

„Erős és gyors tempójú, mint egy thriller. Brutális. Őszinte. Sürgető.”

THE GUARDIAN

RAKKA- NAPLÓK

SZAMER*

SZÖKÉS AZ ISZLÁM ÁLLAMBÓL

الطغاة يجلبون الغزاة ابن خلدون

A zsarnokságot a hódoltság követi.

Ibn Khaldún, 14. századi arab történész

Az úgynevezett Iszlám Állam¹ irányítása alatt álló szíriai és iraki területeken lefejezés általi halállal büntetnek minden kapcsolatfelvételt a nyugati médiával. Ez a tény nemcsak a hősiességére világít rá az olyan Iszlám Állam-ellenes aktivistáknak, mint e naplóbejegyzések bátor szerzője, hanem hitükre is.

Amikor Szamer (nem a szerző valódi neve) megkezdte naplójírását, az észak-szíriai Rakkában élt – az Iszlám Állam önkényesen kikiáltott kalifátusának fővárosában, a világ egyik legelszigeteltebb helyén. A helyi internetskávézókat a terrorszervezet megfigyelés alatt tartja, a mobiltelefon-vonalakat gyakran lenyomozzák. Szinte lehetetlen bejutni a városba olyan külföldi újságíróknak, mint én vagyok, és a helyiek sem hagyhatják el a területet engedély nélkül. Sokakat, akik mégis megkísérelték, kivégeztek. Mindezek ellenére, több hónapos feszült és gyakran félbeszakadt beszélgetések után sikerült felvennünk a kapcsolatot egy Al-Sarkija 24 nevű kisebb aktivistacsoporttal. Lassan kiépült közöttünk a kölcsönös bizalom, és egyik tagjuk végül bátran beleegyezett, hogy naplók formájában lejegyezze tapasztalatait. A bejegyzések egy rendkívüli, rémisztő történetté álltak össze, bepillantást engedve az Iszlám Állam brutalitása és az élet minden területét átható igazságtalanságai világába a mára hírhedtté vált fővárosban.

Hogy Szamer biztonságban maradhasson, szavait kódolt formájában juttatták el egy harmadik országba, mielőtt a BBC-hez érkeztek volna. A neveket és más részleteket hasonló okokból megváltoztatták.

A naplók kicsempészése Rakkából idegtépő élménynek bizonyult. Előfordult, hogy napokig nem értük el szerzőnket és társait. Kollégáimmal sokszor attól féltünk, talán elfogta őket a terrorcsoport. Ret-

¹ Angolul Islamic State (IS), az Iszlám Állam. A korábban ISIS néven ismert terrorcsoport IS-re rövidítette nevét a 2014-es kalifátus kikiáltása után. A könyv Daesh néven emlegeti a terrorszervezetet; amely az IS-hez hasonló, arab betűszó (épp ezért DAESH-ként is elterjedt), és az arab nyelvű területek használják a csoport megnevezésére. (A ford. – A kötetben a jelölés nélküli lábjegyzetek a szerzőtől származnak.)

tenetes érzés volt. Egy alkalommal azt a hírt kaptuk, hogy két Iszlám Állam-ellenes aktivistát, akiknek korábban sikerült átszökniük a török határon, lefejeztek. Először megrémültünk, hogy egyikük talán Szamer. Szerencsére másnap sikerült újra kapcsolatba lépnünk vele.

A nagy mennyiségű médiatudósítás Szíriáról óhatatlanul inkább a helyzet politikai és katonai oldaláról tájékoztat, mintsem arról, hogy a konfliktus milyen hatással van az ott élők mindennapi életére. Ezért is nehéz számunkra megérteni a szíriai ember helyzetét, még ha álmai, reményei, félelmei meg is egyeznek a mieinkkel. Naplóírónk személyes számadása megrázó módon képes áthidalni ezt a szakadékot.

Többször eltűnődtem azon, mi hajthat valakit arra, hogy felszólaljon, ahogy Szamer tette, ezzel veszélybe sodorva nemcsak önmagát, de azokat is, akik fontosak számára. A válasz világossá válik a naplókat olvasva. Azután, hogy végignézte, ahogy barátait és rokonait lemészárolják, városa közösségi életét darabokra zúzzák és a helyi gazdasági életet pusztulásba hajtják, hősies naplóírónk hiszi, hogy ha máshogy nem is, története elmesélésével képes harcolni az elnyomás ellen.

Szamer bátor szavai mélységesen megindítanak. Annak ellenére, hogy mérföldek ezrei választanak el minket, úgy érzem, az ő családja immár az enyém is, a barátai az én barátaim is, és félelmetes világa az én világom.

Mike Thomson,
a BBC külföldi tudósítója
2016. augusztus

A médiaaktivisták a tüske Szíria jelenlegi zsarnokainak körme alatt. Az utóbbi negyven évben uralkodó Aszad-rezsim lehetővé tette a megszálló Daesh hasonlóan romlott terroruralmát a szíriai emberek felett. Nem meglepő, hogy a rezsim több ezer médiaaktivistát börtönzött be és kínozott meg, és a Daesh is különös figyelmet fordít arra, hogy levadássza és szörnyű módszerekkel gyilkolja le az aktivistákat.

Míg a rezsim a kis- és nagyvárosokat veszi tényleges ostrom alá, a Daesh az emberi közösségeket támadja, elvágva őket a világ többi részétől. Korlátozzák a mobiltelefon-lefedettséget, az internetkávétókat szigorúan ellenőrzik, a 3G nem hozzáférhető, a vezetékes telefonhívásokat lehallgatják, a hírlapokat beszüntetik, a parabolaantennákat szétverik. A Daesh nem akarja, hogy mások történeteinek nyilvánosságra kerüljenek – törekvéseik eredményeképpen kívül-belül uralják a médiát. Ezt a monopóliumot csak azok a bátor aktivisták képesek meggingatni, akik életüket kockáztatják azért, hogy az igazságot közvetítsék Szíriából a külvilágnak, illetve a külvilágból Szíriának. Az ő internetes jelenlétüknek köszönhetően jutnak az újságírók alternatív beszámolókhöz a történekről, ezzel tompítva a Daesh-propaganda eredményességét és felfedve hazugságait.

Ezt a könyvet Szíria médiaaktivistáinak ajánljuk, és azon barátaink emlékére, akiket megöltek, amiért megkísérelték leleplezni a zsarnokságot. Allah vigyázzon rátok! És számunkra, akik kitartunk e bátor tevékenység mellett, kívánjuk, hogy munkánkat biztonságban és eredményesen folytathassuk. Csak kitartó munkával érhetjük el a forradalom célját, amelynek jelszavait még 2011-ben ismételtük az utcákon: „Szabadság, méltóság, igazság.”

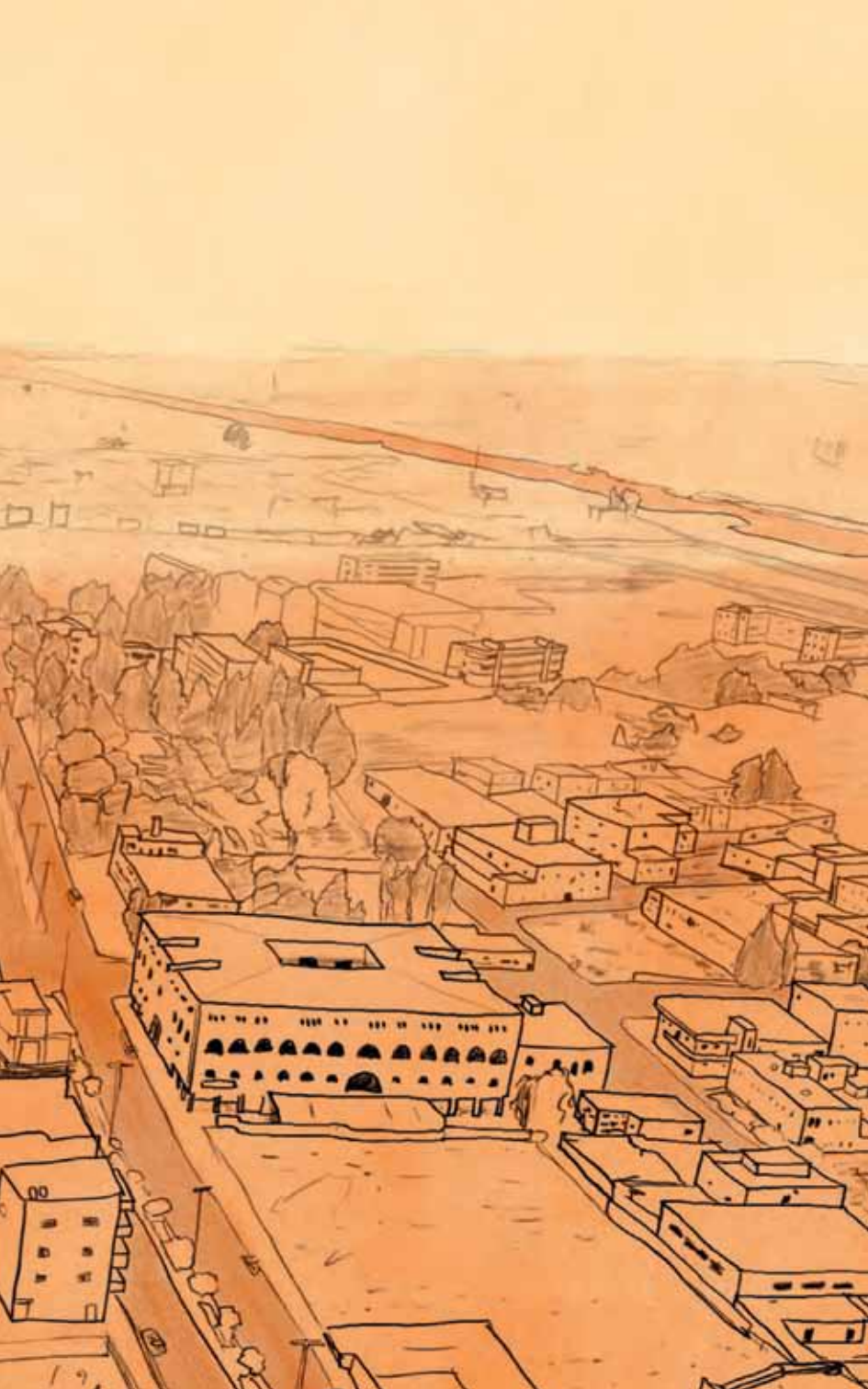
Al-Sarkija 24

2016. augusztus

Ez az én történetem. Szíria fia vagyok.
Egy vagyok a sok közül, akik továbbra is
a szíriai rezsim és annak ivadéka,
a Daesh keze alatt szenvednek.

Szamer

Egy napon a város fegyverek és robbanások zajára ébredt. Istenem, gondoltam, mi történt? Végre elért bennünket a kormányellenes lázadás?

Valaki – mint valami őrült – dörömbölni és kiabálni kezdett a házunk ajtajában. Amikor apám kinyitotta az ajtót, a dörömbölő szomszéd megragadta a karját, és torkaszakadtából üvöltötte:

– Megcsinálták! Megcsinálták! A felkelők benyomultak a városba... és átvették a hatalmat!

Apám azt kérdezte, viccel-e. De a szomszéd erősködött, hogy a rendőrség és a katonaság eltűntek; néhányukat megölték, de a legtöbben elmenekültek. Nincsenek már a városban.

Nem hittem a fülemnek. Kifutottam, és autókat láttam a Szabad Szíriai Hadsereg zászlóival. Az egyik autó megállt előttem. Egy férfi hajolt ki az ablakon, és azt mondta, nem kell félnem. Ő és katonatársai azért jöttek, hogy felszabadítsanak bennünket a zsarnokság és a korrupció alól.

– A fivéreitek vagyunk! – tette hozzá.

Megkérdeztem tőle, vissza tudok-e menni az egyetemre, hogy befejezzem a tanulmányaimat. Igen, válaszolta, minden rendben lesz, amint ők megszabadultak a zsarnokoktól. Forgott velem a világ, nem tudtam elhinni, ami történik.

Néhány órán belül minden érthetőbb lett. A Szabad Szíriai Hadsereg, Ahrar as-Sám és az an-Nuszra Front² átvették a hatalmat a városunk felett.

² A Szíria területén tevékenykedő iszlamista szervezetek közül a két legjelentősebb az Ahrar as-Sám és az an-Nuszra Front. Mindkettő 2011 végén alakult meg, szalafista muszlim harcosok részvételével, és al-kaidás kapcsolattal bírnak. A szervezetek többé-kevésbé együttműködnek a Szabad Szíriai Hadsereggel a kormány elleni harcban, de saját parancsnokaik vannak. (Forrás: Wikipédia.) (A ford.)

Aznap este, még mindig teljes izgalomban, találkoztam a barátaimmal. Leültünk és megbeszéltük, mi az, amit most tenni kell. Abban egyetértettünk, hogy támogatnunk kell a szíriai sereget, hiszen mint mi, ők is szíriaiak, céljaink megegyeznek. Mind szabadok akartunk lenni, le akartuk rázni az Aszad-uralmat. Azt viszont nem igazán tudtuk, mit is gondoljunk a két iszlamista csoportról – a Daeshről és az an-Nuszra Frontról –, akik segítettek felszabadítani a várost. Ezek a szervezetek egy kicsit aggasztottak minket.

Soha nem felejttem el, amikor a Daesh először megjelent az utcákon. A harc elején az ellenzéki erők körbevették a kormányzati épületekbe szoruló kormánypárti harcolókat. Bizakodóak voltunk, de aztán minden megváltozott. A Szabad Szíriai Hadsereg gyengülni kezdett. Figyelmét lekötötte a rezsimmel folytatott harc az ország más pontjain, ereje Rakkában egyre jobban megfogyatkozott. A katonákat a kormány sorozatos légitámadásai érték. A Daesh ekkor közbelépett, ellentámadást indított, megtörte a Hadsereg ellenállását, és gyorsan elfoglalta védetlen városunkat.

Kihasználták zavarunkat és tudatlanságunkat, és megpróbálták meggyőzni az embereket, hogy csatlakozzanak hozzájuk. Először lágy szavakkal csábítottak el sokakat, az egész világot ígérték. Én nem dőltem be nekik.

A Daesh harcosai két típushoz tartoztak. Azok, akik először behatoltak a városba, tényleg hitték, hogy megmenteni jöttek minket; a második típus sokkal veszélyesebb volt.

Első élményem a Hisbával, a Daesh utcán járőröző vallási rendőrségével az volt, ahogy egy nővel üvöltöznek, aki visszahúzta kislányát a járdára, miután az majdnem kirohant az útra. Az asszony rendesen

volt felöltözve, legalábbis a helyi szokásnak megfelelően. Abaját³ és hidzsábot⁴ viselt, mégis rettenetes szavakat vágtak a fejéhez, megkérdőjelezték a tisztességét, amiért nem takarta el arcát is fátyollal. Olyan szavakat használtak, amelyeket legtöbbször szégyellne kiejteni a száján. Ezek nevezik magukat hívő embernek? – gondoltam magamban.

A fiatal nő egyre rémültebben próbált elmenekülni. Csak a lányát szeretné hazavinni, mondta, de nem hagyták békén. Akkor már többen álldogáltunk a közelben: meg voltunk döbbenve, de nem mertünk szólani. Ekkor döntötte el Abo-Szaíd, hogy közbeavatkozik. Abo-Szaíd, mióta egy évtizeddel ezelőtt nyugdíjba vonult, műezzinként⁵ tevékenykedett a közeli mecsetben. Az emberek városszerte hozzászórtak, hogy az ő hangját hallják a hangszórókon. Ha nem hallottuk volna éjszakánként, ahogy imára hívja az embereket, nem is értettük volna, mi történt. Ahogy most visszakibájt a Hisbának, követelte, mondják el, ez lenne-e a szent üzenet, amit terjeszteni akarnak.

– Esküszöm – mondta –, nektek semmi közötök az iszlámhoz. – Népszerű ember volt; a járókelők csoportosulni kezdtek körülötte. Bátorrával töltött el bennünket, hogy a helyi műezzin mögött állhatunk, ahogy kiosztja ezeket az idegeneket, akik a semmiből kerültek elő. Végül Abo-Szaíd annyira felhúzta magát, hogy szívrohamot kapott ott, a nyílt utcán. Amíg néhányan egy közeli autóba cipelték, hogy a kórházba siessenek vele, mi, többiek előrenyomultunk. Hamarosan feldühödött tömeg állta körül a Daesh járóreit. Ők félelmükben kibontakoztak a szorításból, és elmenekültek.

– Hogy kerültek ezek ide? – kérdezte valaki. Egyetértettünk, nem akartuk, hogy itt legyenek. Egy férfi előttem rászólt a tömegre, hogy ne mondjunk ilyeneket. A Daeshnek már mindenhol kémei vannak,

³ Bő, az egész testet borító felsőruha.

⁴ Tradicionális fejkendő, ami a haját és nyakat takarja.

⁵ A mecset alkalmazottja, aki az imára hívó szöveget éneкли.

figyelmeztetett minket. – Nem hallottátok, mi történt tegnap éjszaka? – kérdezte. – Lefejeztek egy embert a Náim téren, mert rosszat mondott róluk. – Nem hallgatva a figyelmeztetésre, egy szenvedélyes hang mögöttem felkiáltott: – Ezek vissza fogják hozni a sötét középkort!

Kíváncsi vagyok, mi lesz a Daesh következő lépése. Először elfoglalják a várost, aztán megmondják, ki hogyan öltözködjön, majd felállítják a vallási rendőrséget, és ránk kényszerítik a saríá⁶ törvényeit. Vajon holnapra mit találnak ki?

A Daesh nekilátott, hogy bosszút álljon mindazokon, akik ellenük szegülnek: levadászák a forradalmárokat, az aktivistákat és azokat, akik támogatják őket. A hitük elhagyásával vádolják, de ez csak újabb ürügy a kivégzésekre. Minden nap tömeget szerveznek a térre, igazi színjátékot rendeznek. A brutális megtorlások egy részét forgalmas utak közepén, körforgalmakban végzik el.

Elszántak, hogy annyian lássák, mi történik az ellenük szegülőökkel, amennyien csak lehet.

Nem hiszem el, ami történik. A Daesh arroganciája minden nappal nő, szorítása a városon minden nappal erősebb. Nincs mód dacolni a fennhatóságukkal. Rengeteg fegyvert szereztek Aszad legyőzött katonáitól, akiket rendszeresen felvonultatnak és lemészárolnak. Letartóztatják, aztán kisebb csoportokban sorba állítják és kivégzik őket. A céljuk, hogy annyi félelmet fecskendezzenek a báméskodók szívébe, hogy senki se merjen fellázadni a terroruralom ellen.

A helyzet egyre rosszabb, egyre fenyegetőbb. Ez a legsötétebb időszak, amit valaha is átéltünk Rakkában. Az optimizmusnak vége.

⁶ Az iszlám erkölcsi rendszere, az iszlám teológia által meghatározott viselkedési szabályok gyűjteménye. (A szerk.)

Hallom, ahogy a hangszórók a kivégzésekről harsognak. Csapatnyi be-
kötött szemű férfi áll bilincsben egy maszkot viselő ember előtt, aki
megkezdi ítéletük felolvasását.

Hasszán az uralom erői ellen harcolt. Büntetése lefejezés.

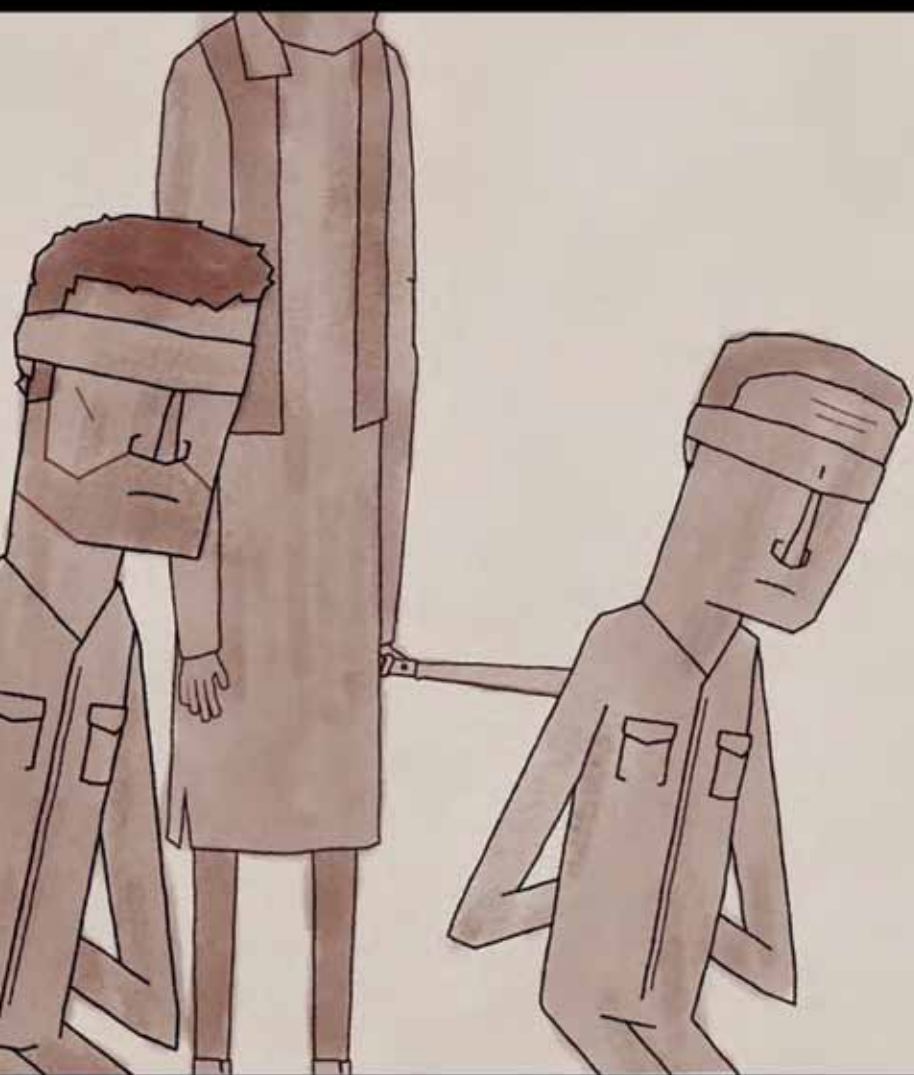
Ejsza, egy médiaaktivista, a vád szerint külföldi csoportokkal tar-
tott kapcsolatot. Büntetése lefejezés.

Egy férfi hajtja végre az ítéleteket, kezében karddal.

Erőtlenek vagyunk mindazzal szemben, ami a szemünk előtt tör-
ténik. Veszélyes kimutatni a valódi érzéseinket, mert a Daesh figyeli
a tömeget; a szorításában ragadtunk. Fürkészem a körülöttem lévő
arcokat, hátha ki tudom olvasni gondolataikat a szomorú, néma sze-
mekből. Néhányban dühöt látok. A hóhért bámulják, bizonyára azt ter-
vezve, hogyan álljanak bosszút rajta, amint alkalom kínálkozik. Sokan
várnak a felizzó szikrára, ami majd megindítja a felkelést a hóhér és
a Daesh gyilkosai ellen.

Most még visszafogják magukat, mert félnek, de már biztos nem
sokáig. Amíg én gondolataimba merülök, néhányan mögöttem elkez-
denek szétszéledni, kényszerűen menekülnek a borzasztó jelenet elől,
anélkül, hogy feltűnést keltenének. Nagy kockázatot vállalnak. A Daesh
biztosra akar menni, hogy minden gyilkosságot végignézzünk.

Hallottam, ahogy az egyik szomszédom nevét mondták a hangszórókban. Valahogy nem tudtam megállni, hogy ne sétáljak oda a térre. Levágott feje a földön hevert. Nem voltam képes mozdulni; a lábam nem bírt el. Nem tudom kiverni a képet a fejből.

Ahogy az utcán sétáltam, és dühömben hangosan káromkodtam, az iszlám rendőrség egy csapata felém sietett és megragadott. A főhadiszállásukra vittek. Próbáltam mentegetőzni, de nem volt értelme.

– Hangosan káromkodtál. A büntetésed negyven ostorcsapás.

Egy ember kíméletlenül megostorozott. Láttam a szemében a büszkeséget.

Amikor végre hazaértem, összeestem az ajtóban. Miután hallotta, mi történt velem, terhes hűgom sokkos állapotba került, és erősen vérezni kezdett. Tudtuk, hogy nőgyógyászhoz kell vinnünk, amilyen gyorsan csak lehet, de amikor elértünk a klinikára, zárva találtuk. Kinn egy ember elmondta, hogy az orvost, aki szomszédunk volt évekig, le tartóztatta az Iszlám Állam, és bezárták a rendelőjét. Férfi orvosoknak már tilos női pácienseket kezelniük. Míg a Daesh egy része azzal van elfoglalva, hogy ok nélkül végeztesen ki embereket, mások azzal töltik az idejüket, hogy feszültséget keltsenek. Provokálnak, hogy reakciót váltsanak ki, majd megbüntetik azokat, akik ellenük szegülnek vagy kritizálják őket. Minden alkalommal, ahogy a Daesh új fejezetet nyit borzalmi könyvében, új vezetőket neveznek ki, készen arra, hogy bevezessék a barbár elnyomás újabb formáit: bármit, ami éppen eszükbe jut.

Úton hazafele találkoztam Abu-Muhammed barátommal, aki egy boltot vezet. Az út túloldalán álló üzletre mutatott, tulajdonosa egy férfi, akit sok éve ismerünk. Az Iszlám Állam egy csapata beszélt vele éppen. Egyikük papírokat tartott a kezében. Ahogy áthaladva az úton közelebb értünk, ők a következő üzlethez tértek át.

– Hé! – kiabált oda nekünk az egyikük. – Kié az a bolt?

Abu-Muhammed megmondta, hogy az övé.

– A zakáttól jöttünk – mondta a férfi. A zakátot – a szolidaritási pénzdátót – elvileg jótékonyági céllal gyűjtik a szegények javára, de valójában az Iszlám Állam adószedése. – A pénzért jöttünk, amivel tartozol.

Abu-Muhammed elmagyarázta, hogy már befizette, amit kellett.

– Hallgass! – üvöltött vissza a férfi. – Fizetned kell százezer szír fontot.⁷

Abu-Muhammed levegőért kapkodott, ez túl sok pénz. De megígérte, hogy fizetni fog, amint tud.

A parkok kerítésein és a lámpaoszlopokon azoknak a levágott fejei lógnak, akik szembeszegültek az Iszlám Állammal. Kegyetlen emlékeztetőül.

⁷ Nagyjából százharmincezer forint. (A ford.)

Aznap éjjel robbanások zaja rázta meg otthonunkat. Látni lehetett felettünk a bombázó repülőgépeket. Bekapcsoltam a tévét, ahol éppen bemondták: a nemzetközi koalíció elindította első légitámadását az Iszlám Állam ellen.

Másnap szokatlanul sok Daesh-tagot lehetett látni az utcákon. Egy helyi taxisoőr figyelmeztetett, hogy legyek óvatos. A koalíciós repülőök sok Daesh-épületet eltaláltak tegnap éjszaka, mesélte. Sokan meghaltak közülük; most civileket keresnek, akik talán feléjük irányíthatták a repülőket.

A taxis már éppen elhajtott volna, amikor egy férfi rákiáltott:

– Állj! Állj! – Az új közlekedésrendészet tagja volt. A város már zsúfolva velük. Üvöltve követelte a sofőrtől, mutassa meg az engedélyét és a biztosítási papírjait. A taxis megmutatta az engedélyt, de biztosítása nem volt. A helyi sofőrök már vagy két éve nem tudtak biztosítást szerezni.

– Nincs biztosítása! Fizesse ki a büntetést – parancsolt rá a közlekedési rendőr –, vagy lefoglalom az autót!

A sofőrnek ötezer szír fontot kellett fizetnie. Ez több volt, mondta nekem, mint amennyit egész héten keres.

– Nem érdekli őket a közlekedés – dörmögte. – Csak az érdekli, hogy kifosszanak minket.

Tömeg verődött össze egy mély gödör körül. Egy nő guggolt a gödör mélyén. Körbekérdeztem, hogy megtudjam, ki ő és mit csinál ott.

Mielőtt választ kaphattam volna, egy nagydarab, maszkos férfi bejelentette:

- Ez a nő házasságtörő, és a büntetése, hogy halálra kövezik.
- Szavait repülőök zaja szakította félbe. Egy utcai árus kiabált:
- Fedezékbe! Fedezékbe!

Csörög a telefonom. Anyám az. Kéri, hogy vásároljak be a boltban, de mostanában nem nagyon engedhetem meg magamnak. A paradicsom már több mint négyszáz szíriai fontba kerül, a rizs ötszázba. Szörnyű.

Az úton hazafelé különféle kifogásokon töröm a fejem, hogy miért hoztam ilyen kevés ennivalót. Nincs rá szükség. Mint a legtöbb szülő, anyám is boldog, hogy nem tartóztattak le vagy öltek meg, és hogy biztonságban hazaértem.

*

